

**LEADER koostööprojekt
“Mitmekesise säästva turismi ettevõtluse
ühisarendamine”**

**HARA SAAR,
ETTEVÕTJATE LOOD JA
PRAKTILISED TÖÖTOAD
LAHEMAAL**

25.08-26.08.2021

ÕPPEREISI KAVA

Kolmapäev 25. august

9:00-9:30 Tervituskohv Hara sadama uues kohvikumajas
<https://harasadam.ee>

9:30-10:30 Elamuslik allveelaevabaas, giidiga ekskursioon

Hara sadam, kus Nõukogude ajal tegutses Leningradi Laevade Füüsikaliste Väljade Teadusliku Uurimise Instituudi filiaal, ehitati aastatel 1956-1957 Nõukogude Liidu sõjamerelaevastiku tarbeks. See oli omal ajal väga oluline koht kogu Nõukogude Liidu merelaevanduse jaoks, kuna kõik lavad pidid olema demagentiseeritud. 1991. aastast jäi Hara baas seisma. Kõik vähegi väärtuslik on sealt juba ammu minema veetud ning sadam vrakkidest puhastatud, kuid massiivsed betoonist sadamarajatised pole ajale alla vandunud. Hara sadam pakub huvi militaarajaloohuvilistele, sukeldujatele ning fotograafidele ning aegajalt satuvad sinna tormivarju otsivad kalalaevad. Tänapäevaks on sadama arendaja on teinud viimaste aastate jooksul mitmeid investeeringuid sadama infrastruktuuri.

10:30-12:30 Praktiline elamustöötuba “Kalamehe elu”, juhendab sadama meeskond

Töötuba sisaldab tõelise kalamehe igapäeva elu tundma õppimist. Eelnevalt on kalamehed paigutanud vette võrgud ning töötuba algab paatidega merele minekuga. Merel tõmbame välja kalavõrgud ning toimetame need sadamasse. Seejärel toimub saagi toiduks ettevalmistamise õpetus.

12:30-13:15 Lõunasöök sadama kohvikus

13.15-13.30 Paadisõit Hara saarele

Hara saar on Hara lahes asuv 10,1 hektari suurune väikesaar, mis on Juminda poolsaarest eraldatud kitsa salmiga. Saar on tänapäeval inimasustusetu. 1860 rentis Voldemar Sörensen saare, kuhu rajas kalatööstuse. Sörenseni tööstuses hakati 1870.-ndatel kilu soolama plekktoosidesse. 1912 ostis tööstuse eestivene tööstur Feodor Malahhov, kelle ettevõtte tegutses saarel 1932. aastani. Kala osteti kokku ümberkaudetelt kaluritelt Virve ja Hara külast. Malahhovi ettevõttes suutsutati lesta ja tehti sprotte. Saarel kuulus tööstusele 20 hoonet. Enne Teist maailmasõda oli saarel püüasustus mitme perega. Saarel asus kõrts. Saarele rajati 1909. aastal tuletorn, mille eest hoolitses saare- ehk majakavaht. Hara saar oli ka populaarne (peamiselt Tallinna) baltisakslaste suvituskohana – selleks olid ehitatud puidust suvemajakesed ning tegutses ka kahekorruseline pansionaat.

13:30-16:00 Keskkonnateadlikkuse ja loodushoiu suunaline tegelusmatk
“Ajalooline Hara saar ja selle maagiline metsik loodus”,
juhendavad Ave Paulus ja Timo Kangur

16:00-18:00 Kruiis Hara saare ja allveelaevabaasi ümbritseval merealal

Praktiline töötuba “Päevase kalasaagi küpsetamine või suitsutamine”, juhendab sadama meeskond

18:00-19:00 Õhtusöök

19:00+ Majutus Kuivoja Puhkekeskuses
<https://kuivoja.ee>

Rahvakultuuri töötuba. Juhendavad Uurikad

Saun

Neljapäev 26. august

- 10:00-11:00 Hommikune turgutusmatk koos matkamise erivõtte juhendajaga
- 11:00-13:00 Praktiline töötuba “Küpsetatud sushide valmistamine kohalikust toorainest”, juhendab Marie Lilje
- 13:00-14:00 Lõunasöök Kuivoja Puhkekeskuses
- 14:00-14:45 Elulaadi ettevõtte Arli Puukooli lugu

Pereettevõtte Arli Puukool asutati 1986. aasta kevadel. Peamiseks tegevusalaks oli siis maasikakasvatuse, mõne aasta pärast lisandus viljapuude ja -põõsaste paljundamine. Käesolevaks ajaks tegeletakse lisaks eelnevale viinapuude ja mitmeaastaste ilutaimede paljundamise ning kasvatusel. Viljapuid toodab puukool keskmisekasvulisel alusel. Klientidele annavad professionaalset nõu tegevaednikud. Aastatega on Arli puukooli rajatud mustikaistandus ja iluaed, kus saab vaadata puukoolis toodetavaid taimi. Võimalik on osta astelpajumarju, mustikaid, sõstarde marju.

- 15:00-17:00 MTÜ Tammistu Lammas lugu ja õhtusöök

MTÜ Tammistu Lammas tegeleb rannakarjamaade taastamise ja hooldamisega karjatamise teel Lahemaa rahvusparkis Juminda poolsaarel. Külästuse käigus toimub 1,5 h pikkune matk, mis sisaldab oma talu, kohapärimuse, rannaniitude hooldamise, lambakasvatuse ja lambakoerte lugusid ning lambakoeraga karjatamise demo.

Matka lõpus maitseme lambapada ja käsitööd.

Lisaks pakutakse müügiks suitsulambaliha, lambamaksa pasteeti ja lambanahku.